

Teharje 2021, 3.10.2021

Obletna-spominska maša v župnijski cerkvi Teharje, grobišče Bukovžlak

Spoštovani vsi navzoči, sestre in bratje v Kristusu!

Danes je prva nedelja v oktobru, ki se zaradi praznika Rožnovenske Matere Božje, ki ga obhajamo v petek, 7. oktobra, imenuje tudi rožnovenska nedelja. In mnogi, premnogi naši preizkušani bratje in sestre, žrtve medvojnega in povojnega nasilja, ki se jih danes posebej spominjamo, so prenašali trpljenje in umirali z rožnim vencem ali s križem v roki. To jim je bila edina in zadnja tolažba in upanje. O tem pričajo mnogi križi, rožnovenci in svetinjice, ki so bili najdeni po grobiščih in moriščih širom naše domovine, pa tudi pretresljiva pričevanja preživelih, ki so prav v Božji Materi Mariji in v molitvi rožnega venca našli pomoč, tolažbo in rešitev. Zadnja stvar, ki so jo izpustili iz svojih rok, so bili rožni venci in križi. Iztrgali so jim jih iz rok, sami jih ne bi izpustili. Prav molitev rožnega venca je spremljala vso slovensko zgodovino in tudi grozote medvojnega in povojnega nasilja in trpljenja. Zato imamo v mesecu oktobru, ki je posvečen molitvi rožnega venca, veliko priložnosti, da na novo odkrivamo skrivnostno moč in življenjsko bližino te molitve.

Sprejmimo to vabilo, tudi danes, ko smo znova priromali na teharsko morišče in grobišče in bomo potem tudi obiskali ta sveti kraj, posvečen z molitvijo, trpljenjem in za večino tudi s smrtjo premnogih naših dragih, sorodnikov, prijateljev in znancev. Prišli smo, da bi se z njimi srečali, prižgali lučko spomina in hvaležnosti, da bi zanje molili in darovali to sv. mašo. Res je, da moramo upoštevati tudi navodilo organizatorjev, ko obletno sv. mašo obhajamo tu v župnijski cerkvi, po sv. maši pa kot vedno lahko zasebno obiščemo taborišče in grobišče v Bukovžlaku, kjer bo tudi molitev za rajne in blagoslov grobov. Hvala vam za vaše razumevanje in še bolj za pričevanje, za vašo vero, zvestobo in za vašo ljubezen.

V našo molitev vključujemo tudi vse preživele, pa tudi vse povojne rodove in generacije, vse nas in rod, ki prihaja za nami, da bi kljub vse večji časovni oddaljenosti odkrivali in vse globlje spoznavali resnico o naši polpretekli zgodovini, da bi znali ločevati med dobrim in zlim in bi v luči Božje besede vsakemu človeku, živim in rajnim, priznavali njegovo dostojanstvo, ki ima duhovne temelje in večnostne razsežnosti.

1. Šestinsedemdeset let je minilo od konca druge svetovne vojne, od teh jih je petinštirideset minevalo v prisilnem molku in načrtnem prikrievanju resnice o medvojnem in povojnem dogajanju, o čemer grozljivo priča 600 in več, od teh še mnogih neurejenih morišč in grobišč po raznih krajih naše domovine.

To je temna stran naše medvojne in povojne zgodovine. Je pa še druga, svetlejša stran, ki se je kljub vsem oviram uresničevala v prizadevanju, da bi stopili v luč in bi skupaj s civiliziranimi narodi Evrope, ki so v večji meri poskrbeli za zdravljenje ran in posledic druge svetovne vojne in se približali temeljni civilizacijski normi, ki pokojnim daje pravico do imena in do groba, preživelim pa pravico do spomina.

To svetlejšo stran naše povojne zgodovine označuje Zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev iz leta 2015, ki omogoča obsežne raziskave in ekshumacije posmrtnih ostankov. Hvaležni smo Vladni komisiji za prikrita grobišča, ki je izredno veliko naredila na tem področju in so vsa ta dela objavljena in dokumentirana v štirih obsežnih poročilih. Hvaležni smo Novi slovenski zavezi, ki v vsem tem povojnem obdobju budi in ohranja spomin na medvojne in povojne žrtve nasilja in skrbi za njihove svojce. Med drugim je bilo postavljenih okrog 250 farnih spominskih plošč, širom po Sloveniji in na njih imena več kot 15.000 oseb in je tako poskrbljeno, da njihova imena ne tonejo v pozabo. Veseli smo, da vse bolj zori prepričanje, da družba in narod, ki zanika ali ima neurejeno svojo preteklost, tudi nima zdrave, rodovitne in ustvarjalne sedanjosti in ne svetle prihodnosti.

Hvaležni smo vsem, ki ste poskrbeli, da je vendarle stekel proces, postopnega urejanja naših morišč in grobišč, kot se to zgodilo v Hudi jami in se dogaja v Rogu in po drugih krajih. Novo upanje budijo tudi simbolni pogrebi žrtev, pa tudi začetek postopkov identifikacije žrtev in prenos posmrtnih ostankov v nekatera urejena grobišča.

2. Ko v globoki hvaležnosti obhajamo 30. obletnico ustanovitve naše samostojne države, upravičeno pričakujemo, da se bo po vzoru nekaterih drugih evropskih narodov, pospešeno nadaljeval tudi proces reševanja še odprtih vprašanja naše medvojne in povojne zgodovine in tako zaželeno narodne sprave. Vemo, da je to dogajanje iz dobro znanih razlogov močno ovirano; prav zato smo mi kristjani še posebej poklicani, da v luči in moči naše vere pomagamo in po svojih močeh sodelujemo pri tem nadvse pomembnem dogajanju.

Luč in moč naše vere nas na poseben način prežarja in krepi pri molitvi, posebej pri molitvi križevega pota. Veseli smo, da je pri še nedokončanem spominskem obeležju, ki označuje grobišče v Bukovžlaku, postavljen in se moli križev pot, ki je najbolj pretresljiva priča dogajanja na tem kraju, pa tudi skupaj s sv. mašo najgloblji odgovor, tolažba in rešitev za nekdanje jetnike in njihove svojce.

Ko molimo Križev pot, vedno znova slišimo Jezusovo prošnjo: »Gospod, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo« (Lk 23,34). To prošnjo smo slišali tudi v današnjem evangeliju, ki je vzet iz Jezusovega govora na gori, v katerem Jezus razlaga novozavežno postavo, ko pravi: »Slišali ste, da je bilo rečeno: »Ljubi svojega bližnjega in sovraži svojega sovražnika. Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike in molite za tiste, ki vas preganjajo, da boste otroci vašega Očeta, ki daje sonce dobrim in hudobnim in pošilja dež pravičnim in krivičnim« (prim. Mt 5,43–45).

Morda bo kdo rekel, saj to ni mogoče. To je preveč. To je utopija. A Jezus vztraja, ker je ljubezen do sovražnikov novost krščanstva, ki nas vabi, da ljubimo in delamo dobro vsakemu človeku, tudi tistim, ki so izvrševali povojne poboje in prizadeli toliko trpljenja in krivic svojcem in sorodnikom v povojnem obdobju. Darujoča in odpuščajoča ljubezen je edina pot, ki vodi do tako zaželeno narodne sprave med živimi in rajnimi, med ubijalci in žrtvami, med preživelimi, ki so bili

v vojnem in povojnem času na nasprotnih straneh in so sedaj poklicani k spravi in medsebojnemu odpuščanju.

Za trajen in resničen mir in bodočnost našega naroda je nujno potrebna sprava s preteklostjo, saj ne moremo graditi varne in srečne sedanjosti in prihodnosti, ne da bi poskrbeli za resnično spravo s preteklostjo. Sprava je mogoča le tedaj, če smo pripravljeni odpuščati. Odpuščanje pa je možno le takrat, če smo pripravljeni priznati resnico, pa če je še tako boleča, težka in obremenjujoča. Samo resnica osvobaja. Jezus pravi, da je zato rojen in je zato prišel na svet, da spriča resnico (prim. Jn 18,37). In ta resnica je njegov evangelij. Sv. papež Janez Pavel II. v poslanici za Svetovni dan miru leta 2002 pravi, da ni miru brez pravičnosti in ni pravičnosti brez sprave in ne sprave brez odpuščanja in ne odpuščanja brez priznanja resnice.

3. Zato smo hvaležni vsem, ki doma in po svetu, živijo to novost evangelija in znajo za hudo vračati dobro. Če to delate, pravi apostol Pavel, »vašemu nasprotniku zbirate žerjavico na glavo« (prim. Rimlj 12,17–20); pomeni, dober zgled, odpuščanje, bo tudi še tako zadrtega nasprotnika vznemirjalo, mu budilo vest in ga vabilo k spreobrnjenju, odpuščanju in k spravi. Tako je delal Jezus, ko je na križu molil za svoje ubijalce, tako so delali mučenci in pričevalci vseh časov, ko so z molitvijo na ustnicah in z odpuščanjem v srcu šli v smrt. Tako so delali tudi naši svojci in sorodniki, ko so z molitvijo v srcu in na ustnicah omahovali pod streli in zločinskimi rokami svojih ubijalcev.

Na noti sprave nam veliko pomagala dragocena knjiga »Slovenske podobe zla«, ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Celju. Vsebina knjige je izredno pomembno in dolgo pričakovano soočenje z našo preteklo in polpreteklo zgodovino in to iz zgodovinskega, medicinsko-psihološkega in zlasti iz teološkega vidika. Zelo je pomembno 5. poglavje te knjige, ki iz zgoraj omenjenih vidikov utira pota ozdravljenja, tako za žrtve kot za povzročitelje. Vsi hi morali prehoditi zahtevno pot od spoznanja in priznanja dejanja, do kesanja, odpuščanja in ozdravljenja. Pot je težka, a ni nemogoča. Mnogi evropski narodi so stopili na to pot in doživeli očiščenje spomina in spravo. Francozi so sredi Pariza postavili spomenik žrtvam 2. svetovne vojne in so na njem napisali: »Odpustimo, toda nikoli ne pozabimo«. Ko Jezus zahteva odpuščanje, ne pravi, da moramo krivice, zlo in trpljenje pozabiti. Nikakor. Bistvo odpuščanja je prav v pogumnem soočenju z resnico, ki jo moramo notranje predelati, osvojiti, sprejeti, v pripravljenosti, da se odpovemo želji po maščevanju. Prepričani smo, da pri nas večina slovenskih kristjanov, žrtev komunizma, ne goji želje po maščevanju. Poznamo primere, ko so si »potomci žrtev in morilcev medsebojno izrekli opravičilo in odpuščanje, ter zaživel v miru. Tovrstni primeri na družinski in vaški ravni so vzor in spodbuda za spravo na osebni in na narodni ravni« (prim. PP 99). Tako v 4. poročilu Komisije za reševanje prikritih grobišč beremo o grozljivem zločinu, ki se je 24. novembra 1942 zgodil družini Hudnik iz vasi Sela nad Dobrovo, ko so pobili 11 popolnoma nedolžnih družinskih članov. Sin Alojz in hčerka Marija, sta po srečnem naključju ostala živa, ker sta bila na obisku pri stricu. Po več kot 70 letih

sta dosegla, do so pobite svojce dostojno pokopali in tedaj sta zapisala: »Vsem, ki so si ob poboju naših družinskih članov umazali roke in vest, odpuščava, in prosiva tudi Tebe ljubi Bog, Odpusti!« (str. 270)

Pot od priznanja resnice, do spreobrnjenja in sprave je mogoča: je nujen pogoj za normalno skupno življenje in za našo osebno srečo, ni pa enostavna. Mi, ki verujemo v Jezusa Kristusa, smo prepričani, da je ta pripravljenost na odpuščanje in spravo delo božje milosti, za katero pa je treba prositi, si jo želeti, se odpreti njenemu delovanju. Če človek tega ne želi, če se zapre temu božjemu delovanju, te pomoči ni, ker se Bog nikomur ne vsiljuje, ampak upošteva našo svobodno voljo in svobodno odločitev. Tu je tudi eden izmed odgovorov, zakaj v Sloveniji proces sprave in odpuščanja tako počasi napreduje in bo najbrž še nekaj časa trajal.

Tu smo lahko znova v nevarnosti, da bi prenavo začeli pri drugem, češ oni, zločinci in povzročitelji zla in trpljenja naj se pokesajo in spreobrnejo. To je res. Je pa tudi res, da moramo prenavo vedno začeti pri sebi.

V prvem berilu smo brali, kako prerok Ezekijel že starozavezno božjemu ljudstvu govori o potrebnosti prenavne, ko pravi, da nam bo Gospod dal novo srce: »Novega duha vlijem v vašo notranjost; odstranim kamnito srce iz vašega telesa in vam dam meseno srce, da boste ravnali po mojih zakonih in jih spolnjevali« (Ezek 36,26–27). V novi zavezi se to vabilo v polnosti uresničuje v Jezusu Kristusu in njegovem vabilu: »Pridite k meni, ki se trudite ..., učite se od mene (prim. Mt 11,28) ..., novo zapoved vam dam, potem vas bodo spoznali.« (prim. Jn 13,34–35). To se dogaja na mnogotere načine; v najvišji meri pri sv. masi, ko nas duhovnik takoj po besedah postavitve opozori, da smo vstopili v osrednjo skrivnost vere in mi bolj ali manj zavedno odgovarjamo: Tvojo smrt oznanjamo Gospod in tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi ..., kar pomeni, da se Jezusovo vstajenje uresničuje v nas ko v nas umira stari človek in se rojeva novi človek, po Bogu ustvarjen ... novi človek se rojeva zlasti takrat, ko smo pripravljene odpuščati, kakor Gospod nam odpušča. On je luč, ki je prišla nas ta svet, da razsvetljuje vsakega človeka (prim. Jn 1,9). On je luč, ki naj vodi, usmerja in razsvetljuje pota našega spreobrnjenja, odpuščanja in sprave.

Sestre in bratje v Kristusu, dragi svojci in sorodniki žrtev medvojnih in povojnih pobojev, sobratje duhovniki in redovniki, sestre redovnice in vsi zbrani romarji miru in sprave!

Danes, na rožnovensko nedeljo, pri tej spominski sv. maši vas znova vabim, da vstopimo v to luč. Berimo in živimo evangelij, tudi govor na gori, »Ljubite svoje sovražnike, da boste otroci vašega Očeta, ki je v nebesih in daje sonce dobrim in hudobnim ter pošilja dež pravičnim in krivičnim« (Mt 5, 44-45). Pojdimo na to pot in bodimo v moči Sv. Duha apostoli miru, sprave in odpuščanja, za našo preteklost, za varno sedanost in za svetlo prihodnost.

In k temu naj nam pomaga tudi ta spominska, obletna sveta maša. Amen.

+Stanislav Lipovšek, upok. celjski škof